

ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Η ΠΑΛΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΩΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ

Β'.

Εἴπομεν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ὅτι, τινὲς τῶν λειτουργῶν τῆς ἐκπαιδευτικῆς ζητούν νὰ ἀπαλειφθῇ ἐκ τοῦ σχολικοῦ προγράμματος ἡ Π. Διαθήκη, καὶ συγκεκριμένως αἱ ἐξ αὐτῆς διηγήσεις, ὅσαι ἀνακαίρονται εἰς **κακὰς πράξεις**. Πρώτην μεταξὺ τούτων κατέκριναν τὴν ἀδελφοκτονίαν τοῦ Κάιν. Ἰδοὺ! λέγουσιν κακόν, κακίστον διδάγμα, ἀντιπαιδαγωγικὸν παράδειγμα, τιθέμενον πρὸ τοῦ μικροῦ. Τὸν διδάσκοντες ἐμμέσως ἔτι εἶνε δυνατόν νὰ φονεύσῃ τις **τὸν ἀδελφόν του!** Ἐγὼ πρέπει, λέγουσιν, ν' ἀποκείρωμεν ἀπολυτῶς τοιαύτας διηγήσεις, δυναμιένάς νὰ ἐμβάλουν ἢ γεννήσουν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μικροῦ καὶ τὴν ἰδέαν ἀκόμη τοιοῦτου ἐγκλήματος. **Ἔχουν δίκαιον;**

Ναί! ἐὰν πρόκειται ἁπλῶς καὶ ξηρῶς νὰ διηγηθῶμεν, καὶ ἱστορικῶς μόνον ν' ἀναφέρωμεν τὴν ἀδελφοκτονίαν ἐὰν πρόκειται ὁλοῦν ἢ χωρὶς καμμίαν ἄλλην προπαρασκευαίαν καὶ προετοιμασίαν τῆς καρδίας τοῦ μικροῦ καὶ διέγερσιν τοῦ νοῦ του, νὰ διηγηθῶμεν εἰς αὐτὸ τοιαύτην ἀποτρόπαιον πρᾶξιν ἐὰν πρόκειται νὰ μὴ ἐξετάσωμεν καὶ ἀναπτύξωμεν τὰ ἐπακόλουθα, τὰς συνεπείας ταύτης, ἀμὰ δὲ καὶ τὰ αἰτία, τὰ ὅποια ἐσκότισαν καὶ ἐξάλισαν τὸν ἀδελφοκτόνον. **Ὅχι, δέ!** δὲν ἔχουν δίκαιον, ἐὰν προπαρασκευάσωμεν τὸ θέμα κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ὁ μικρὸς νὰ διδαχθῇ πρῶτον μὲν, ποῦ δύναται νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἀνθρώπον ἡ **ζήλεια**, καὶ ὁ φθόνος, ἔπειτα δὲ ἐὰν ζωγραφίσωμεν τὰ ἀνατριχιστικὰ ἐπακόλουθα τῆς τοιαύτης κακῆς πράξεως, τὰ ὅποια εἶνε πολὺ φοβερώτερα καὶ τρομακτικώτερα καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀδελφοκτονίαν (ἐτρέψε κατ' ὄλην τὴν ζωὴν αὐτὴν τὸ φυλλοκάλαιμον καὶ δὲν εὗρισκεν οὐδαμῶν ἀναπαυσίαν, καταδικασκόμενος ἀπὸ τὸ φάσμα τοῦ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ του ἐξήτει νὰ τὸν φονεύσῃ καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐξαπλώσῃ ἐπάνω του χέρι. **Τὸν εἶχε καταρασθῇ ὁ Θεὸς νὰ τιμωρῆται καὶ ἐδώ ἰσοθίως**). Ἐπειτα δὲ, **δὲν ἔχουν δίκαιον**, διότι, κατὰ θεμελιώδη κανόνα τῆς παιδαγωγικῆς ὁ μικρὸς ἐν τῇ οἰκῇ καὶ ἐν τῇ σχολείῳ δὲν πρέπει νὰ διδάσκειται μόνον τί (καλὰ) πρέπει νὰ κάμνῃ; ἀλλὰ, καὶ **χωρὶς, τί πρέπει ν' ἀποφεύγῃ καὶ εἰς τί ὀφείλει νὰ προσέγῃ**. Διότι πρῶτος καὶ μοναδικὸς σκοπὸς τοῦ οἴκου καὶ τοῦ σχολείου εἶνε νὰ μάθουν τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἡλικίας, ἀπὸ βρέφους νὰ **διακρίνῃ** τὸ κακόν, νὰ **ἐξωρίσῃ** τὸ κακόν ἀπὸ τοῦ καλοῦ, νὰ **ἀποφεύγῃ** τὸ κακόν, Προηγεῖται ἢ ἀρνητικῆ ἀρετῆ πάντοτε τὸ θετικόν μέρος ἔπειτα. **Ἀρχὴ τοῦ ἀγαθοῦ ἢ ἀρνήσεως τοῦ κακοῦ.**

Καὶ τώρα ἂς ἐφαρμόσωμεν τ' ἀνωτέρω. Εἰς τί δύναται, παρακαλῶ, νὰ διακρίθῃ ὁ μικρὸς ἐὰν τὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Κάιν ἀδελφοκτονίας προσφερθῶν εἰς αὐτὸν ὡς ἐξῆς: Τὰ μεγαλύτερα, τὰ δύο πρῶτα τέκνα τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Ἐῤῥας, τῶν πρωτοπλάστων, ὠνομάζοντο Κάιν καὶ Ἄβελ· πρωτότοκος ἦτο ὁ Κάιν. Καὶ ὁ μὲν Κάιν ἐξέλεξεν ὡς ἐπάγγελμα τὸ τοῦ γεωργοῦ, ὁ δὲ Ἄβελ

τὸ τοῦ ποιμένος! Ὁ Ἄβελ ἐκ μικρῆς ἡλικίας ἦτο πολὺ ἀθῶος, ἡγάπα τὸν ἀδελφόν του, ἐτίμα τοὺς γονεῖς του, ἐσέβετο τὸν Θεόν. Καὶ ὁ Κάιν ἦτο καλός, ἀλλ' εἶχεν ἐν μικρὸν ἐλάττωμα, ἐξήλευεν ἀπὸ μικρὸς ὀλίγον καὶ ὁσάκις ἐβλεπε καμμίαν καλὴν πρᾶξιν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ἤκουε νὰ τὸν ἐπαινοῦν διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς του, αὐτὸς ἐξήλευεν, ἐπασχεν, ὑπέμερεν! Οἱ γονεῖς του δὲν τὸ ἐπρόσεξαν τοῦτο, ἀν καὶ τὸ παρατήρησαν, τὸ διέκριναν. Τὸ ἐθεώρησαν ὡς ἀσήμαντον πρᾶγμα, παιδικόν. Ἡ ζήλεια ἐξηκολούθει καὶ ὁ Κάιν ἤρχισε νὰ αισθάνεται μέσα του τὸ κακόν· νὰ **μὴ ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφόν του ὅλοῦν δῆ**. Οἱ γονεῖς τὸν ἐπέπληττον διὰ τοῦτο, ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά, διότι ὁ Κάιν ἤρχισε νὰ **σαντάξῃ** ὅτι οἱ γονεῖς του δὲν τὸν ἀγαποῦν ὅσον τὸν Ἄβελ. **Καὶ ἐμίσησε τὸν ἀδελφόν του!** Ὁ Ἄβελ ὅμως ὄχι μόνον τὸν ἡγάπα πολὺ ἀλλὰ καὶ τὸν ἤκουε καὶ ἐπέθετο εἰς αὐτόν, διότι ἦτο ὁ μεγαλύτερος.

Ἡμεῖσαν τινὰ ἐξηλλοῦν μαζὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. Ὁ Κάιν τότε εἶπεν εἰς τὸν ἀδελφόν του νὰ προστέρουν θυσίαν εἰς τὸν Θεόν. Ὁ Ἄβελ ὑπήκουσε καὶ ἔτρεξεν εἰς τὰ ποιμένα του **ἔλαβεν τὸν καλύτερον κριόν**, τὸν ἑσπᾶξε καὶ τὸν ἐτοποθέτησεν ἐπάνω εἰς τὸ θυσιαστήριον, ὅπου εἶχε κατασκευάσει ἐπίτηδες. Ἐτρέξε καὶ ὁ Κάιν καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τὰ γεννήματα ποῦ εἶχε συλλέξει ἀπὸ τοὺς ἀγρούς του· ἀλλ' ἔλαβεν ἀπὸ τὸν **σωρὸν, χωρὶς νὰ προσέξῃ** ἂν εἶνε καθαρὰ ἢ ὄχι· καὶ τὰ ἔβαλε καὶ αὐτὸς ἐπάνω εἰς τὸ θυσιαστήριόν του. Ἐθεσαν καὶ οἱ δύο τὸ πῦρ καὶ ἐστάθησαν νὰ προσευχηθῶν. Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμήν ἤρχισαν νὰ προσεύχωνται, εἰς τὸν Κάιν ἐγενήθη ἡ σκέψις: **μήπως καὶ ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ περισσότερο τὸν ἀδελφόν μου ἀπὸ ἐμέ;** καὶ ἀμέσως ἐστράφη, πρὸς τὸν προσευχόμενον ἀδελφόν του, τὸν ὅποιον εἶδε γονατισμένον, μὲ τὰς χεῖρας πρὸς τὰ ἄνω ὑψωμένας, προσεκτικόν, νὰ προσευχῆται· τὸν δὲ καπνόν, ὁ ὁποῖος ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν θυσίαν νὰ εἶνε λευκός, ὅπως τὴν ὥραν ἐκεῖνην ἦτο καὶ ἡ καρδία του καὶ νὰ ἀνέρχεται πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὸν οὐρανόν, ὅπως καὶ ὁ νοῦς του ἦτο προσηλωμένος πρὸς τὰ ἐκεῖ. Ἡσθάνθη μέσα του ἀμέσως **ζήλεια** καὶ ἐφθόνησε τὸν ἀδελφόν του, διότι τοῦ ἐφάνη ὅτι ἤκουε τὸν **Θεόν νὰ ἐπαινῇ τὸν ἀδελφόν του**, ἐξαιτίας. Καὶ εἰς τοιαύτην κατάστασιν καὶ ἀνεμοζάλην εὐρισκόμενος, στρέφει τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ πρὸς τὴν ἰδικήν του θυσίαν καὶ τί βλέπει; **Νὰ ἐξέρχεται ἀπ' αὐτὴν ἕνας ὀλόμαυρος καπνός, γεμάτος ἀπὸ μικρὰ μαύρα καρβουνάκια, ὁ ὁποῖος μαῦρος καπνός ἀντὶ νὰ διευθύνεται πρὸς τὰ ἄνω, νὰ μὴ δύναται νὰ ὑψωθῇ ἀπὸ τὸ βάρος καὶ νὰ στρέφεται, γυρίξῃ πρὸς τὰ κάτω.** Ἀμέσως τοῦ ἔρχεται ἡ ἰδέα ὅτι δὲν τὸν ἀγαπᾷ ὁ Θεός, ὅτι τὸν ἐμίσησεν ὁ Θεός· καὶ **ζαλισμένος ὅπως ἦτο χωρὶς ἀναβολήν, χωρὶς σκέψιν ἀποφασίζει νὰ κάμῃ κακόν εἰς τὸν ἀδελφόν του.** Λαμβάνει μέγαν λίθον, τὸν ρίπτει κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀδελφοῦ του· καὶ ὁ ἀδελφός του **μένει νεκρός!** Ἀλλὰ μόλις εἶδε τὸν ἀδελφόν του νεκρόν, **ἐκυριεύθη ἀπὸ ἕνα μέγαν φόβον καὶ τρομόν καὶ ἐτρέπεται εἰς φυγὴν**, χωρὶς νὰ τὸν κακαδιώκῃ κανεὶς, διότι τότε ἄλλοι ἀνθρώποι δὲν ὑπῆρχον, πλὴν τῶν γονέων του καὶ αὐτοῦ. Εἰς τὸ ἐπόμενον θὰ ἴδωμεν, ποῖος τὸν κατεδίωκεν, ἂν μετενόησε διὰ τὸ ἐγκλήμα

του και πώς διήλθε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ὄλου του.

Καὶ ἤδη ἐρωτῶν: τί κακὸν παράδειγμα ἐνεσταλάχθη εἰς τὴν καρδίαν τοῦ μικροῦ ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω διήγησιν; ἐκτὸς ἐάν ὡς κακὸν θεωρηθῇ τὸ ὅτι ἐμαθε νὰ θεωρῆ ὡς μεγάλον κακὸν τὴν ζήλειαν καὶ τὸν φθόνον.

Ἀρχιμ. Γερβάσιος Παρασκευόπουλος

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΜΕΝΕΤΟ ΩΣ ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΣ

Οὐδεὶς ἕτερος χαρακτηρὸν ἐπέκλυσε τόσον τὸν νοῦν οὐδ' ἀπὸσχόλησε τόσον τῆς καρδίας τοῦ κόσμου πάσης τάξεως καὶ ἐποχῆς ὅσον ὁ τοῦ Ἰησοῦ. Ἐκτὸς τῶν Ἰουδαίων καὶ ὅλος ὁ εἰδωλολατρικὸς κόσμος ἐναγωνίως ἀνέμενε τὴν ἔλευσιν κάποιου ἐξ οὐρανοῦ ἀνθρώπου ὡς ἐλευθεροῦ ἀπὸ τῶν δεινῶν. Βεβαίως ἡ ἐπήρεια τοῦ πανδημιότου χρόνου, ἡ ἀμάθεια, καὶ ἡ πικραθυρία, ἐπέπεσον μεγίστην ἀλλοίωσιν, σύγχυσιν, καὶ κολόβωσιν εἰς τὴν παγκόσμιον περὶ Μεσσίου ἰδέαν ἀλλὰ περ' ὅλα ταῦτα δὲν ἐξεριζώθη ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅπως μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου τὰ πρὸ ἡμῶν ἀντικείμενα κατ' ὀλίγον συσκοτίζονται, ἀμυροῦνται, δὲν διακρίνεται τὸ χρῶμα των, τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, ἡ ποσότης, καὶ τέλος ὡς ἀμορφὸς τις ὄγκος παρουσιάζονται τὰ πρὸ ἡμῶν μόλις νυκτῶται καλῶς, οὕτω καὶ ἡ περὶ Μεσσίου ἰδέα ἐφ' ὅσον τὸ πνευματικὸν τῆς ἀρχαιότητος σκότος ἐπικυνοῦντο, καὶ τὸ πρωτόγονον πῶς ἀπεμικρύνετο, ἡλλοιοῦτο καὶ παρεστράφητο, ἀνκλόνως δὲ τῆς νοσηρότητος, τῆς ἀναπτύξεως καὶ τοῦ κλίματος ἐκάστου λαοῦ ἔλαβε καὶ ἀνάλογον μορφήν. Ἰνα μὴ μακρυγορῶμεν δὲ θ' ἀρκασθῶμεν ἐξετάζοντας τί περὶ τούτου ἐπίστευον οἱ κυριώτεροι λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος. Οἱ Ἰνδοὶ ἀνέκαθεν ἐπίστευον εἰ ἢ δευτέρω δυνάμει τῆς Θεότητος θὰ ἐσαρκωτοῦτο ὑπὸ τὸ ὄνομα Βισνοῦ ἵνα ἐπανορθώσῃ τὸ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα μεταδοθὲν κακὸν ὑπὸ τοῦ κακοῦ δαίμονος Σίδχ. Οἱ Πέρσαι ἀφ' ἑτέρου ἐπίστευον, ὅτι ὁ Ἰῆδς τοῦ Θεοῦ Ὁρμούζ ὀνομαζόμενος Μίθρα θὰ σαρκωθῇ ἵνα ἀπαλλάξῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ δαίμονος Ἀριμάν. Οἱ Αἰγύπτιοι ἐκ τρίτου ἐπίστευον ὅτι ἐκ τῆς Θεᾶς Ἰσιδος θὰ ἐγεννητο ὁ Ὄρος ὅστις σαρκούμενος θὰ ἡλευθέρωνε τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν κακοδαίμονίαν ἣν μετέδωκεν ὁ κακὸς δαίμων Ὁσιρις ἐκ μίσους πρὸς τὴν Ἰσιδα. Περ' Ἑλλησι τέλος οἵτινες παραπλήσια πρὸς τοὺς Ρωμαίους ἐπίστευον, ὁ μῦθος τῆς Πανδώρας καὶ τοῦ Χρυσοῦ αἰῶνος συμβολίζει ὀφθαλμοφανῶς τὴν πρὸ τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας εὐτυχίαν τοῦ κόσμου καὶ τὴν μετὰ ταῦτα δυστυχίαν ἣν καθίστα ἀνεκτήν ἢ ἀναπολείψασα Ἐλπίς περὶ τῆς ἐλευθεσίας τοῦ Θεανθρώπου Λυτρωτοῦ. Ὁ μῦθος τῆς γεννήσεως τῆς Ἀθηνᾶς δὲν συμβαλλεῖ τὸν Χριστὸν ὡς τέλειον Θεὸν ἐκ τελείου Θεοῦ γεννηθέντα, καὶ ὑπερφυσικῶς καὶ ἀσπύρως σαρκιωθέντα; Ἡ Ἀθηνᾶ ἦτο Θεὰ τῆς Σοφίας, ἀλλὰ μήπως καὶ ὁ Χριστὸς δὲν ἀποκαλεῖται Σοφία Θεοῦ ἐν τῇ Γραφῇ! Ὁ μῦθος τοῦ Δεσμώτου Προμηθέως δὲν συμβολίζει τὴν προσπάθειαν τῶν πρωτοπλάστων νὰ ὑποκλέψουν τὴν Θεῖαν Παγσόφειαν διὰ τοῦ ἀπηγορευμένου καρπού, καὶ τὰς ἐνεκὰς τούτου μετέπειτα δυστυχίας τῆς ἀνθρωπότητος

μακρὰν τοῦ Παράδεισου καὶ ἐν τῇ ἀγῶνι καὶ καταρμιμένη γῆ; Μήπως καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τὰ ἐντόθια δὲν κατέτρωγεν ὁ Γύψ τῆς κολάσεως, εἰς ὅτου ὁ Θεάνθρωπος Χριστὸς ἐσόνευσε διὰ τοῦ Σκυρικῶ του θανάτου αὐτόν; Ὁ ἐκ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου καταγόμενος Ἡρακλῆς δὲν συμβολίζει τὸν Θεάνθρωπον Χριστὸν; Ἀλλὰ μήπως μόνον ὁ ἀμαρτῆς λαὸς ἐπίστευε ταῦτα; Πλεῖστοι ὅσοι σοσοὶ τῆς ἀρχαιότητος δὲν ἐπίστευον εἰς τὴν ἔλευσιν τοῦ Θεανθρώπου; Ὁ Κομφούκιος π. χ. τῆς Κίνας φέρεται εἰπὼν ὅτι ἐκ τῆς Ἰουδαίας θ' ἀναφανῆ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. Οἱ σοσοὶ Μάγοι οἱ ἐλθόντες εἰς προσκύνησιν τοῦ Βασιλῆος Βρέφους δὲν ἀποτελοῦν τραγὴν ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι οἱ σοσοὶ τῆς ἀνατολῆς ἀνέμενον τὸν Θεάνθρωπον; Οἱ Ρωμαῖοι κηρύττοντες οἱ Κικέρων, Τάκιτος καὶ Σουετώνιος δὲν διακηρύττον ὅτι κρατεῖ κοινή γνώμη ὅτι πλησιάζει ὁ χρόνος καθ' ὃν ἐκ τῆς Ἰουδαίας θ' ἀναφανῆ ὁ Θεάνθρωπος Λυτρωτῆς; Ἦ δὲ νὰ εἶπω περὶ τοῦ Σωκράτους ὃν καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας θαυμάζουν διὰ τὸ προορατικὸν τοῦ χάρισμα καὶ ἀποκαλοῦν προεκραγέμενα τοῦ Χριστιανισμοῦ σπινθῆρα, καὶ πρόδρομον τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ εἰδωλολατρικῷ κόσμῳ καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ. Πολλὰ καὶ ἰδίως ἐν τῇ ἀπολογία τοῦ ὁ Σωκράτης ἐλεγελογῶν τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν διακροθὴν των λέγει: «Καθεύδοντες διατελοῦ τ' ἂν εἰ μὴ ὁ Θεὸς ἄνωθεν πέμψη ἐφ' ὑμᾶς ἀνθρώπων κηδόμενος ὑμῶν». Ἐπίσης εἰς τὸν διάλογον Ἀλκιβιάδης Β' προσηρτεῖ ὅτι ἐπίκειται ἡ ἔλευσις τοῦ ἀναμενομένου Θεανθρώπου, ὅστις θὰ διδάξῃ τὴν ἀληθῆ θρησκείαν. Ἰνωστοὶ ἐπίσης ὅτι τῇ προτροπῇ τοῦ Σωκράτους οἱ Ἀθηναῖοι ἱδρυσαν τὸν ναὸν τοῦ Ἀγνώστου Θεοῦ ἐξ οὗ λαβὼν ἀφορμὴν ὁ οὐρανοδόμων Παῦλος ἀπήγγειλε τὴν θαυμασίαν του ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ ἀγόρευσιν ἣς τμήμα μόνον μᾶς περιέσωσεν ὁ ἱερὸς Δουκάς. Παραλείπομεν τὰς προρρήσεις τῶν Μάγων, Μάντεων, Σιδυλλῶν κλπ. καὶ ὑπενθυμίζομεν μόνον τὴν πρὸς τὸν Ἰουλιανὸν ἀπάντησιν τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν ἣτις ἀποτελεῖ ἐπικήδειον τῆς εἰδωλολατρίας πρὶν εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς ἐδραιωθῇ. Ἀλλὰ μήπως καὶ οἱ ἄρχοντες δὲν ἐπίστευον εἰς τὴν ἔλευσιν τοῦ Θεανθρώπου; Πῶς ἐξηγεῖται ἡ ἀπόφασις τῆς Συγκλήτου ν' ἀπαγορευθῇ ἡ ἀνατροφή πάντος ἄρρενος τέκνου ἐν Ἀνατολῇ θὲν ἀνεμένετο ὁ Χριστὸς ἣτις δὲν ἐξετελέσθη εἰμὴ ὑπὸ μόνου τοῦ Ἡρώδου φογεύσαντος 14 χιλ. γῆτια;

(Ἀκολουθεῖ)

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Παρακαλοῦνται Θεομῶς ὅσοι ἐκ τῶν κ. κ. ἀναγνώστων τυχὸν δὲν θὰ ἐπεθύμουν νὰ λαμβάνουν τὸ φύλλον νὰ τὸ ἐπιστρέψουν καὶ θὰ μᾶς ὑποχρεώσουν καθ' ὅτι ὑπάρχει μεγάλη ζήτησις ἰδίως τοῦ πρώτου φύλλον τοῦ ὁποῖον σχεδὸν ἐξηγητήθη χωρὶς νὰ προφθάσωμεν νὰ στείλωμεν εἰς ὅλους τοὺς συνδρομητὰς μας, ἢ δὲ ἀνατύπωσις εἶναι λίαν δαπανηρά. Ἐν ἀνάγκῃ εἴμεθα διατεθειμένοι καὶ νὰ τὰ ἀγοράσωμεν πάλιν. Ἐπίσης οἱ κ. κ. συνεργάται παρακαλοῦνται νὰ ἐγγράφουν συνδρομητὰς ἐκείνους δι' οὓς ἔχουν πεποθήσῃν ὅτι μετ' εὐχαριστήσεως θὰ τὸ ἀναγνώσουν.